

תניא ליקטי אמרים פרק לב

ומ"ש בגמ' שמי שרואה בחבירו שחטא מצוה לשנאותו וגם לומר לרבו שישנאוהו. היינו כתבירו בתורה ומצות וכבר קיים בו מצות הוכח תוכיח את עמיתך עם שאתך בתורה ובמצות ואעפ"כ לא שב מחטאו כמ"ש בס' חרדים.

אבל מי שאינו תכירו ואינו מקורב אצלו הנה ע"ז אמר הלל הזקן דזי מתלמידיי של אהרן אהב שולם וכו' אהב את הבריות ומקרבו לתורה. לומר שאף הרחוקים מתערת ה' ועבודתו ולכן נקראי בשם בריות בעלמא צריך למשכן בחבלי עבותו' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבו לתורה ועבודת ה' הן לא לא הפסיד שכר מצות אהבת ריעים וגם המקורבים אליו והוכיחם ולא שבו מענותיהם שמצוה לשנאותם מצוה לאהבם ג"כ ושחיהו הן אמת שנהא מצד הרע שבהם ואהבה מצד כחי' הטוב הגנח שבהם שהוא ניצוץ אלקות שבתוכם המחיה נפשם האלקית

וגם לעורר רחמים בלבו עליה כי היא בבחי' גלות בתוך הרע מס"א הגובר עליה ברשעי' והרחמנות מבטלת השנאה ומעוררת האהבה כנדע ממ"ש ליעקב אשר פדה את אברהם [ולא אמר דה"ע תכלית שנהא שנאתים וגו' אלא על המינים והאפיקורסים שאין להם חלק באלהי ישראל כדאיתא בגמרא ר"פ ט"ו דשבת]:

מין הרב צבי יהודה מביא בספרו "אור לנתיבותי" (בפרק ט) את דברי התניא הללו, ומסביר שכונתו באמרו שיש לאהוב את בחינת הטוב - היינו שכל אחד מישראל שייך לגדר כלל ישראל, וזה הוא המושג "רעיון", כדברי הגמרא במסכת בבא קמא שממעטים מהמילה "רעיון" את הנתיים

ובמאמר אהבת ישראל ב"אור לנתיבותי" שם, כתב רבנו:

12

יסוד אהבת ישראל הוא אהבת הטוב והחסד, וקיומם באופן מעשי כלפי הזולת. יש לחסתכל על הזולת תוך התעלמות סובלנית מהרע שבו, מתוך הדגשת הטוב. בשום אופן אין חכונה להחניף לרשעים ולהתעלם מרשעותם, אך יש לראות את הטוב שבהם. לכן מותרת קטאות רק כשחיא סחורה ואין בה כל ענין של שנאה לישראל. אך דרך חקטאות שישודח בשטח - אין לה מקום בינו, והיא נוגדת לרוח היהדות המקורית. בנשמת האומה - נשמת ישראל אין שום חסרון ח"ו, פגמים קיימים רק בפרטים ולא בכלל, ולכן השורש של אהבת ישראל לכלל האומה קיים ומתקיים לעולם.

חטא גדול הוא לקטרג על ישראל ובהרבה ספרים הוא מוזכר. הגר"א אומר: ד' יתברך שונא את המקטרגים על בניו - אף הקדושים, הגר"א משתמש במילה נוראה זו 'שונא' - אפילו על קדושים וצדיקים, אם הם מקטרגים על ישראל ח"ו.

דבר נפלא נוסף יש בתוספת לספר 'פלא יועץ' לחרב ר' אליעזר פאפו, העתק כתביו עתיק בשם אלפא-ביוטא להטאון ר' צבי, עצות לדרך החיים. בערך 'אהבה' כתוב: יתחזיק עצמו בכל יום ובכל עת ובכל רגע באהבת הבורא ית' ושלא להרפות ח"ו, ובכל זה אהבת התורה והמצוות ואהבת בני אדם מישראל ואפילו לפושעים, ובעד הפושעים יפגיע להחזירם בתשובה.

11

וכבר הבאנו לעיל את דברי התוה"א ז"ל בתלק דה"מ - יו"ד (בחז"ד סימן י"ג אות ט"ז), וזה לשון דבריו האמורים בקו ובמשקלות: ונראה דאין דין מרידין אלא בזמן שהשגתו ית' גלוי כמו בזמן שהיו נסים מצוין ומשמש בת קול, וצדיקי הדור תחת השגחה פרטית הנראית לעין כל, והכופריין או הוא בגלילות מיוחדת בהשיית היצר לתאוות והפקרות, ואז היה ביעור רשעים גדול של עולם שהכל ידעו כי הדחת הדור מביא פורעניות לעולם ומביא דבר חרב ורעב בעולם, אבל בזמן ההעלם שנכרתה האמונה מן דלת העם אין, במעשה הורדה גדר הפרצה אלא הוספת הפרצה שיהיה בעיניהם פמעשה השחתה האלימות ח"ו, וכיון שכל עצמנו לחקן, אין הדין נוגד כשעה שאין בו חיקון, ועלינו להחזירם בעבותות אהבה ולעמידם בקרן אורה במה שידינו מגעת עכ"ל.

13

שו"ת ציץ אליעזר חלק י"א סימן נה
אם יש לרבנות לתת הכשר לבית מלון שמקבל עליו לא לבשל בשר בחלב ומתנה אבל שלא יפריע לו להאכיל לאורחיו הרוצים בכך בשר בחלב לפענ"ד נראה שבשום פנים אין לרבנות לתת הכשר ולהעמיד משגיח בבית מלון כזה המטיל תמי' ומום בקדשים באותה מצוה גופיה שרצום כוונתו לאחזקו' בה למראה עינים, כי פשוט יש בדבר כזה משום נתינת יד - רשמית לפושעים המלעיגים על דברי חכמים ומזלזלים בדברי סופרים ואומרים דין הגיין לי ודין לא הגיין לי.

ב) קראם על כן זה צדיק מה פעל כי ידועים המה דברי העקדת יצחק פי' וירא (שער כ') שמבאר שהחטא הקטן כשיסיכמו עליו דעת הרבים והדת נתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו הנה הוא זמא ועון פלילי' וחסאת הקהל כולו ולא נתן למחילה אם לא בפרענות הקהל ומאידיך החטא הגדול אשר יעבור עליו איש איש מבית ישראל בסתר וישלח לדעת הרבנים וברשות ב"ד חטאת יחיד הוא וחוטא שבעונ' ימות ע"י ב"ד של מעלה או מסה וכל ישראל מקיימ' ובאשר על כן טוב ומוטב שיכרתו או ישרפו או יסקלו החטאים ההם בפשותם משתעקר אות אחת מהתורה בהסכמת הרבים, ומסיק שמי שלא יקבל זה בדעתו אין לו חלק בבינה נחלה בתורת אלקית יעו"ש, והדברים מדברים בעצמם ומאלפת בינה שבשום אופן אין להם לצדיקי ומנהיגי הדור והקהל לבוא בצדקות להציל יחיד או יחידים רבים מעבירות חמורות שעוברים עליהם בדרך תמורת ויתור עקירת אות אחת מהתורה, ולא רק שלא לתת רשות מפורשת על כך אלא אפילו לא תמורת העלמת עין מזה, וכדמדיגש העק"י לכתוב מפורש שפלילי' הוא וחסאת הקהל כולו.

תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כט עמוד א
תני אהבה בריה דרבי זירא: כל הברכות כולן, אף על פי שיצא מוציא, חוץ מברכת הלחם וברכת היין, שאם לא יצא - מוציא, ואם יצא - איים מוציא.
רש"י
אף על פי שיצא מוציא - שהרי כל ישראל ערבין זה בזה למצות. חוץ מברכת הלחם והיין - ושאר ברכת פירות וריחני, שאינן חובה אלא שאסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה, ובזו - אין כאן ערבות, שאינו חובה על האדם; לא ליתנה ולא ליברך.
חידושי הריטב"א מסכת ראש השנה דף כט עמוד א

לני אהבה בריה דר' זירא וכו'. פי' כל ברכות המצות אע"פ שיצא מוציא שאע"פ שהמצות מוטלות על כל אחד הרי כל ישראל ערבין זה לזה וכולם כגוף אחד וכערב הפוער חוב חבירו, ובכלל זה גם ברכות דק"ש ששליח ציבור מוציא די' חובה מהם אפילו את הבקי ובלבד בצבור כדמוכח בפרק מי שמתו, אבל בק"ש ותפלה איים מוציא את הבקי כדאמר טעמא בירושלמי (ברכות פ"ג ה"ג) בדין הוא שיהא כל אחד ואחד משבן בפיו ושיהא כל אחד מבקש רחמים על עצמו, וכן בכל ברכות של שבח אע"פ שיצא מוציא.

20

- 21 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כז עמוד ב
.... והכתיב: דירקא כ"ו+ וכשלו איש באחיו - איש בעון אחיו, מלמד שכולן ערבים זה בזה! - התם שהיה בידם למחות ולא מיחו.
- 22 בית הבחירה למאירי מסכת סנהדרין דף כז עמוד ב
זה שאמרו שהצדיק נתפש בעון דורו וכן וכשלו איש באחיו בעונות אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה לזה ענינו כשהיה בידם למחות ולא מיחו:
- 23 מהרש"א חידושי אגדות מסכת סנהדרין דף כז עמוד ב
לפי הדרש איש בעון אחיו כתב וכשלו כלשון רבים דלאו עם כלל ישראל ידבר רק באותן שבידן למחות עמהם ידבר שיכשלו איש בעון אחיו אם לא ימחה בו כדמסיק וק"ל:
- 24 בית הבחירה למאירי מסכת סנהדרין דף כז עמוד ב
...פשוטו של מקרא בא להודיע שלא למות בדיני שמים אב בעון הבן וכן גדול בעון האב שנאמר איש בחטאו זה שאמר פקד עון אבות על בנים פירשו שאחזיקים מעשה אבותיהם בדיניהם ואף בזה לומר שאינו מאריך לו עוד את אפו אחר שהוא רשע בן רשע לא שיוסיף על עונשיו עונות של אביו והוא שנאמר בעונות אבותם אתם ימקו ומתרגמינן בחובי אבהתהון בישייא דאחידין בידיהון עמהון יתמסון זה שאמרו שהצדיק נתפש בעון דורו וכן וכשלו איש באחיו בעונות אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה לזה ענינו כשהיה בידם למחות ולא מיחו:
- 25 תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף מג עמוד ב
..... ויען עכן את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל וכזאת וכזאת עשיתי. אמר רב אסי אמר רבי חנינא: מלמד שמעל עכן בשלשה חרמים: שנים בימי משה ואחד בימי יהושע, שנאמר כזאת וכזאת עשיתי. רבי יוחנן אמר משום רבי אלעזר ברבי שמעון: חמשה, ארבעה בימי משה ואחד בימי יהושע, שנאמר אנכי חטאתי וכזאת וכזאת עשיתי. ועד השתא מאי טעמא לא איענוש? אמר רבי יוחנן משום רבי אלעזר ברבי שמעון: לפי שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן. כתנאי: +דברים כ"ט+ הנסתרות לה' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם למה נקדח על לנו ולבנינו ועל ע"ן שבעד? מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו ישראל את הירדן, דברי רבי יהודה, אמר ליה רבי נחמיה: וכי ענש על הנסתרות לעולם? והלא כבר נאמר עד עולם. אלא כשם שלא ענש על הנסתרות - כך לא ענש על עונשין שבגלוי עד שעברו ישראל את הירדן. אלא
- 26 רש"י מסכת סנהדרין דף מג עמוד ב
לפי שלא ענש - המקום את צדיקים שבישראל.
על הנסתרות - שביד עוברי עבירה, אלא על העבירות הידועות.
- 27 עד שעברו את הירדן - ושמעו וקבלו עליהם ברכות וקללות בהר גריזים והר עיבל ונעשו ערבים זה בזה, כדאמרינן במסכת סוטה (לו, ב) - מיד נענשו זה על זה, ואפילו לא ידע זה בעבירות שביד חברו, ובימי עכן כבר עברו את הירדן.
- 28 מלמד שלא ענש על הנסתרות עד שעברו כו' - נראה לי דהכי גרסינן: מלמד שענש על הנסתרות משעברו, ולמאי דגרס נמי שלא ענש עד שעברו היא היא, והכי קאמר: מלמד שמה שלא ענש על הנסתרות לא נהג אלא עד שעברו, אבל משעברו - ענש, והכי דרשינן לקרא הנסתרות לה' אלהינו - משמע עליו לבקש עלבון העבירה וליפרע מן העוברים ואין עלינו עונש בדבר.
- 29 מהרש"א חידושי אגדות מסכת סנהדרין דף מג עמוד ב
יש ליישב דודאי אין סברא שיענשו בעלמא על הנסתרות משום ערבות אלא בכהאי גוונא דהכא כיון שחרם זה היה בלא רשות הקדוש ברוך הוא כדלקמן שאמר ליה הקדוש ברוך הוא אתה גרמת כו' היה לך להעמיד שומרים שיפקחו בדברים שלא יעברו על החרם וזה שאמר הכתוב וימעלו בני ישראל מעל בחרם ויקח עכן גו' דבזה מעלו בני ישראל על שלקח עכן שהיה להם לעשות שמירה טובה שלא יבא עכן לידי כך וזה שכתוב ויחר אף ה' בבני ישראל ודו"ק:
- 30 במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה י
דבר אל ב"י = בני ישראל = אלו הנודרים בנייר, ואמרת אליהם להזהיר ב"ד על כך שלא יניחו לנזיר לעבור על נזירותו שאם יראו שירצה לבטל נזירותו יכופו אותו כדי לקיים דבריו ללמדך שהגדולים מזהירין ע"י הקטנים והם נענשים על ידיהם אם לא יוכיחו אותם וכו"א וכשלו איש באחיו איש בעון אחיו מלמד שכל ישראל ערבים זה בזה,
- 31 שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תמג סעיף ב
ישראל שהיה בידו חמצו של ישראל אחר כפקדון, (י) יעכבנו עד שעה חמישית, ואם לא בא בעליו * (יא) <ד> ימכרנו * לא"; ואם לא מכרו (יב) חייב [ו] לבערו (יג) בזמן איסורו, (יד) אפילו אם אינו חייב באחריותו.
- 32 משנה ברורה סימן תמג ס"ק יד
(יד) אפילו אם אינו חייב באחריותו - ואפילו אם לא קיבל עליו שמירה כלל [אחרונים] ואף על גב דהוא אינו עובר עליו מ"מ צריך לבערו כדי שלא יעבור עליו המפקיד דכל ישראל ערבים זה בזה [ב"ח ומ"א] ודעת הגר"א [כ] דיש עליו חיוב מן התורה לבער אף שהחמץ אינו שלו כיון שהחמץ בביתו והוא של ישראל וכן דעת הצ"ח [בית מאיר ע"ש].

33 וזכ"ש לגחם להם
קנסות של מה בכך, אולי ישנם מרענים. והרי מעשה שהיה בירושלים לפני שהמיתו מי שרכב על סוס בשבת אע"פ שאין בזה חיוב מיתה מן התורה, ובכל"ו ראו שהשעה צריכה לך כדי לגזור גזר, מכש"כ לענין קנסות, חוב קדוש הוא שלא לשתוק על חורבן התורה שזה רדיפה לכלל ישראל.

34 שו"ת הר צבי י"ד סימן קנח
וק מה שהסתפק אם יש לדרוש להוציא לפועל את חוקי העזר למען השבת, שבה יגרום למסור בערכאות את העבריינים. אני תמה על ספק שכזה. הרי מחלי שבת בפרהסיא דינם כעמ"ם, ויש להחמיר בהם. והתורה ובדאי חוב קדוש הוא לרדפם.

35 אין כל שבידו ובסמכותו לחוקק חוק או לישמו בפועל ובכך מתוע אסור ועון מישראל חובתו לפעול מכח דכל ישראל ערביין זביו.

מ"מ תמוזין ח"ק ה' כ"ה